

Zbirka odločb sodne prakse

SKLEPNI PREDLOGI GENERALNEGA PRAVOBRANILCA
NIILA JÄÄSKINENA,
predstavljeni 23. aprila 2015¹

Zadeva C-69/14

**Dragoș Constantin Târșia
proti
Statul român**

**Serviciul Public Comunitar Regim Permise de Conducere si Inmatriculare a Autovehiculelor
(Predlog za sprejetje predhodne odločbe,**

ki ga je vložilo Tribunalul Sibiu (Romunija))

„Zakonodaja držav članic, s katero je dovoljeno predlagati revizijo pravnomočnih (sodnih) odločb, s katerimi je kršeno pravo Unije, izdanih v upravnem sporu, ne pa tudi v civilnem postopku — Predlog za revizijo pravnomočne odločbe v civilnem postopku v zvezi z okoljsko dajatvijo za onesnaževanje na motorna vozila — Res judicata — Načeli učinkovitosti in enakovrednosti — Člen 47 Listine o temeljnih pravicah“

I – Uvod

1. Tožeča stranka je leta 2007 pri romunskem civilnem sodišču vložila tožbo za vračilo posebne dajatve na motorna vozila, ki jo je plačala za avtomobil, uvožen iz druge države članice. Znesek je bilo treba plačati, ker pristojni vladni organi za registracijo v Romuniji zahtevajo predložitev dokazila o plačilu posebne dajatve na motorna vozila. Pozneje, aprila 2011, je Sodišče v sodbi Tatu razsodilo, da člen 110 PDEU nasprotuje temu, da Romunija uvede okoljsko dajatev za onesnaževanje na motorna vozila ob prvi registraciji v tej državi članici, če ta davčni ukrep učinkuje tako, da v Romuniji odvrača od uporabe rabljenih vozil, ki so bila kupljena v drugih državah članicah, ne da bi hkrati odvrčal od nakupa rabljenih vozil, ki so enako stara in enako obrabljena, na nacionalnem trgu.²

2. Pred odločitvijo v zadevi Tatu je bil zahtevek tožene stranke za vračilo dela posebne dajatve, ki je ustrezal dajatvi za onesnaževanje, zavrjen s civilno sodbo, ki je na podlagi romunskega prava postala pravnomočna. Zato tožeča stranka trdi, da se s pravom Unije zahteva, da se ji omogoči vračilo dajatve, zlasti ker je v romunski zakonodaji predvidena izjema od *res judicata* za sodbe, za katere se izkaže, da niso skladne s pravom Unije, vendar le za tiste, izdane v upravnem sporu.

1 — Jezik izvirmika: angleščina.

2 — Sodba Tatu (C-402/09, EU:C:2011:219).

3. V skladu z ustaljeno sodno prakso je treba dajatve, pobrane v nasprotju s pravom Unije, in zneske, ki so bili državi plačani ali jih je zadržala in so neposredno povezani s to dajatvijo, vrniti, in to z obrestmi, tako da se vzpostavi stanje pred pobiranjem zneska.³ Vendar je Sodišče hkrati priznalo, da se načelo *res judicata*, ki je zasidrano v pravnih sistemih vseh držav članic in v pravu Unije,⁴ uporablja za sodbe nacionalnih sodišč, ki so postale pravnomočne, čeprav se zdi, da niso skladne s pravom Unije.⁵ To pomeni, da je mogoče v nekaterih okoliščinah vračilo takih dajatev (zakonito) zavrnilo.

4. Vendar mora biti – če so v nacionalnem pravu določene izjeme od načela *res judicata*, tako da je pod določenimi pogoji mogoče obnoviti postopek v primeru pravnomočnih sodnih odločb – zaradi omejitev, ki so s pravom Unije naložene procesni avtonomiji držav članic, ta izredna možnost na voljo, tudi če sporna pravnomočna odločba ni skladna s pravom Unije.⁶

5. Obravnavana zadeva zato daje Sodišču možnost, da razvije svojo sodno prakso o medsebojnem vplivu med *res judicata* in primarnostjo prava Unije. Natančneje, presojeti jo je treba ob upoštevanju načela lojalnega sodelovanja iz člena 4(3) PEU, različnih določb Listine Evropske unije o temeljnih pravicah, namreč člena 47 (pravica do učinkovitega pravnega sredstva) in enakosti pred zakonom, zagotovljene s členom 20 Listine, hkrati z običajnimi podlagami, na katerih so se nacionalna pravila o *res judicata* izpodbijala zaradi skladnosti s pravom Unije, namreč z načeloma učinkovitosti in enakovrednosti.⁷

II – Pravni okvir

6. V členu 148 romunske ustave⁸ je priznana primarnost prava Unije, Parlament, predsednik Romunije, vlada in sodstvo pa so jo zavezani zagotoviti.

7. Člen 322 romunskega zakonika o civilnem postopku⁹ določa:

„Revizijo sodbe, ki je v pritožbenem postopku ali zaradi nevrožitve pritožbe postala pravnomočna, ter meritorno sodbo sodišča, ki odloča o pritožbi, je mogoče predlagati:

[...]9 če je Evropsko sodišče za človekove pravice ugotovilo kršitev pravic ali temeljnih svoboščin, ki izhaja iz sodne odločbe, ter se resne posledice te kršitve nadaljujejo in jih je mogoče odpraviti le s predlogom za revizijo;

10 če je Curte Constituțională (ustavno sodišče) po pravnomočnosti sodbe odločalo o ugovoru [protiustavnosti], predloženem v zadevi, in pri tem razglasilo protiustavnost zakona, uredbe ali posebne zakonske določbe ali uredbe, ki je predmet tega ugovora, ali drugih določb izpodbijanega akta, ki jih očitno ni mogoče ločiti od določb, navedenih v aktu, predloženem Curte Constituțională.“

3 — Sodba Manea (C-76/14, EU:C:2015:216, točki 46 in 50). Glej tudi sodbo Nicula (C-331/13, EU:C:2014:2285, točki 27 in 28 in navedena sodna praksa).

4 — Sodišče je potrdilo tudi, da *res judicata* velja za njegove odločbe. Glej na primer sodbi Komisija/Luksemburg (C-526/08, EU:C:2010:379, točki 26 in 27) in ThyssenKrupp Nirosta/Komisija (C-352/09 P, EU:C:2011:191, točka 123).

5 — Glej zlasti sodbe Impresa Pizzarotti (C-213/13, EU:C:2014:2067); Fallimento Olimpiclub (C-2/08, EU:C:2009:506); Kempster (C-2/06, EU:C:2008:78); Lucchini (C-119/05, EU:C:2007:434); sodbo v združenih zadevah i-21 Germany in Arcor (C-392/04 in C-422/04, EU:C:2006:586) ter sodbi Kapferer (C-234/04, EU:C:2006:178) in Kühne & Heitz (C-453/00, EU:C:2004:17). V zvezi z *res judicata* in arbitražnim postopkom glej sodbi Eco Swiss (C-126/97, EU:C:1999:269) in Asturcom Telecomunicaciones (C-40/08, EU:C:2009:615). Glej tudi razpravo o pomenu *res judicata* za razvoj pravic o škodi za kršitev prava Unije, ki jo storijo sodni organi države članice, v sodbi Köbler (C-224/01, EU:C:2003:513).

6 — Glej na primer sodbi Kapferer (C-234/04, EU:C:2006:178, točka 22 in navedena sodna praksa) in Impresa Pizzarotti (C-213/13, EU:C:2014:2067, točka 62).

7 — Glej nazadnje sodbo Impresa Pizzarotti (EU:C:2014:2067).

8 — Ustava z dne 21. novembra 1991, spremenjena in dopolnjena z zakonom št. 429/2003, ponovno objavljena v *Monitorul Oficial al României* št. 767 z dne 31. oktobra 2003.

9 — Codul de procedură civilă, razglašen z uredbo z dne 9. septembra 1869, ponovno objavljen v *Monitorul Oficial al României*, del 1, št. 45 z dne 24. februarja 1948, s spremembami in dopolnitvami, veljaven do 15. februarja 2013.

8. Člen 21(1) zakona št. 554/2004 o upravnem postopku¹⁰ določa, da „je zoper dokončne in pravnomočne odločbe organov v upravnem postopku mogoče vložiti pravna sredstva, določena v zakoniku o civilnem postopku“.

9. Člen 21(2) zakona št. 554/2004¹¹ določa, da „so razlog za revizijo, poleg razlogov, določenih z zakonikom o civilnem postopku, pravnomočne in zavezujoče sodbe, ki kršijo načelo primarnosti prava Skupnosti, ki ga ureja člen 148(2) v povezavi s členom 20(2) romunske ustave, kakor je bila spremenjena“.

10. V skladu s členom 175(1) romunskega zakonika o davčnem postopku¹² je mogoče vložiti ugovor zoper davčno terjatev in tudi zoper vse davčne upravne akte. Ker je tak ugovor sredstvo notranje upravne pritožbe, to ne preprečuje tistim, ki so bili oškodovani z davčnim upravnim aktom – ali s tem, da tak akt ni bil izdan – da v skladu z zakonom sprožijo sodni postopek. Odločbo, ki jo je pristojni organ sprejel na podlagi ugovora zoper davčno terjatev, je mogoče v skladu s členom 188(2) zakonika o davčnem postopku izpodbijati pred pristojnim organom v upravnem sporu.

11. Z Ordonanța de urgență a Guvernului (izredna uredba vlade, v nadaljevanju: OUG) št. 50/2008 je bil uveden davek (imenovan okoljska dajatev za onesnaževanje) na motorna vozila v kategorijah od M1 do M3 in od N1 do N3.¹³

III – Dejansko stanje, postopek v glavni stvari, vprašanje za predhodno odločanje in postopek pred Sodiščem

12. D. C. Târşia, tožeča stranka v postopku v glavni stvari, je 3. maja 2007 kupil avtomobil, ki je bil pred tem registriran v Franciji. Kot je bilo navedeno, se je takrat v Romuniji za registracijo zahtevala predložitev dokazila o plačilu posebne dajatve na motorna vozila. Motorno vozilo je bilo registrirano 6. junija 2007, potem ko je tožeča stranka 5. junija 2007 plačala znesek 6 899,51 RON posebne dajatve na motorna vozila.

13. Tožeča stranka je pred civilnim sodiščem zahtevala vračilo dajatve, ker naj bi bila pobrana dajatev neskladna s členom 90 ES [zdaj člen 110 PDEU], ker uvaja diskriminatoren davčni ukrep v obliki notranje dajatve na blago iz drugih držav članic, ki je veliko višji od dajatev na podobno blago, ki se prodaja na nacionalnem trgu. Judecătoria Sibiu (prvostopenjsko sodišče v Sibiu) je s civilno sodbo št. 6553/2007 z dne 13. decembra 2007 tožbi ugodilo in Romuniji naložilo vračilo dajatve.

10 — Legea contenciosului administrative št. 554 z dne 2. decembra 2004, objavljen v *Monitorul Oficial al României* št. 1154 z dne 7. decembra 2004, s spremembami in dopolnitvami.

11 — Sprejet s členom 1, točka 30, zakona št. 262/2007, objavljenega v *Monitorul Oficial al României* št. 510 z dne 30. julija 2007 in razveljavljenega z zakonom št. 299/2011, ponovno objavljenega v *Monitorul Oficial al României* št. 916 z dne 22. decembra 2011. S sodbo št. 1039/2012 Curte Constituțională je bil ta zadnji zakon razglašen za protiuustaven.

12 — Sprejetega z vladno uredbo št. 92 z dne 24. decembra 2003. Ponovno je bil objavljen v *Monitorul Oficial al României* št. 513 z dne 31. julija 2007, spremenjen in pozneje dopolnjen.

13 — S členom 3 izredne uredbe vlade št. 50/2008 o uvedbi okoljske dajatve za onesnaževanje za motorna vozila (Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 50/2008 pentru instituirea taxei pe poluare pentru autovehicule) z dne 21. aprila 2008 (*Monitorul Oficial al României*, Partea I, št. 327, z dne 25. aprila 2008; v nadaljevanju: OUG št. 50/2008), ki je začela veljati 1. julija 2008, je uvedena okoljska dajatev za onesnaževanje za motorna vozila v kategorijah od M1 do M3 in od N1 do N3. Kategorija „M“ obsega „motorna vozila z vsaj štirimi kolesi, načrtovana in izdelana za prevoz potnikov“. Kategorija „N“ obsega „motorna vozila z vsaj štirimi kolesi, načrtovana in izdelana za prevoz blaga“. Glej tudi Prilogo II k Direktivi 2007/46/ES Evropskega Parlamenta in Sveta z dne 5. septembra 2007 o vzpostavitvi okvira za odobritev motornih in priklopnih vozil ter sistemov, sestavnih delov in samostojnih tehničnih enot, namenjenih za taka vozila (Okvirna direktiva) (UL L 263, str. 1).

14. Vendar se je Romunija pritožila zoper to sodbo, ki jo je potrdilo Tribunalul Sibiu s civilno sodbo št. 401/2008, s katero je Romuniji naložilo vračilo le dela pobrane dajatve: namreč razliko med tem, kar je bilo plačano 5. junija 2007 kot posebna dajatev za motorna vozila, in zneskom, ki je izhajal iz uporabe OUG št. 50/2008 in v njej določene okoljske dajatve za onesnaževanje na motorna vozila.¹⁴

15. D. C. Târşia je 29. septembra 2011 pred Tribunalul Sibiu na podlagi člena 21(2) zakona št. 554/2004 in sodbe Sodišča za dne 7. aprila 2011 v zgoraj navedeni zadevi Tatu (C-402/09, EU:C:2011:219), v kateri je Sodišče razsodilo, da je zaradi člena 110 PDEU dajatev, kakršna je okoljska dajatev za onesnaževanje na motorna vozila, določena z OUG št. 50/2008, neskladna s pravom Unije, vložil predlog za dovolitev revizije zoper civilno sodbo št. 401/2008. D. C. Târşia je trdil, da je zaradi primarnosti prava Unije in ugotovitev Sodišča v zadevi Tatu upravičen do vračila vseh dajatev.

16. Glede na navedbe iz predložitvene odločbe v tedanji fazi postopka ni bilo mogoče izpodbijati civilne sodbe št. 401/2008 na rednem sodišču. V civilnem postopku za pravnomočne sodbe, s katerimi je kršena primarnost prava Unije, ni procesnega pravnega sredstva, podobnega tistemu iz člena 21(2) zakona št. 554/2004. Tribunalul Sibiu je tako prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje na podlagi člena 267 PDEU predložilo to vprašanje:

„Ali je mogoče člene 17, 20, 21 in 47 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah, člen 6 Pogodbe o Evropski uniji, člen 110 Pogodbe o delovanju Evropske unije ter načelo pravne varnosti, določeno v pravu [Evropske unije] in sodni praksi Sodišča, razlagati tako, da nasprotujejo zakonski določbi, kot je člen 21(2) zakona št. 554/2004, v skladu s katerim je mogoče v primeru kršitve načela primarnosti prava [Evropske unije] predlagati revizijo nacionalnih sodnih odločb, izdanih izključno v postopkih upravne narave, ni pa je mogoče predlagati glede nacionalnih sodnih odločb, ki niso izdane v tovrstnih postopkih (civilne, kazenske zadeve), v primeru kršitve istega načela primarnosti prava [Unije] pri takih odločbah?“

17. Pisna stališča so predložili D. C. Târşia, romunska in poljska vlada ter Komisija. Vsi so se udeležili obravnave 27. januarja 2015.

IV – Dopustnost

18. Menim, da predloženo vprašanje ni dopustno v delu, v katerem se želijo z njim pridobiti usmeritve o tem, ali je prepoved revizije nacionalnih sodnih odločb, izdanih v kazenskem postopku, skladna s pravom Unije, če je prišlo do kršitve primarnosti prava Unije.¹⁵

19. Kot je v pisnih stališčih poudarila Poljska, je ta del vprašanja povsem hipotetičen, ker uporaba *res judicata* v kazenskih sodbah ni povezana s predmetom postopka v glavni stvari. V skladu z ustaljeno sodno prakso lahko Sodišče zavrne vsebinsko obravnavo vprašanja za predhodno odločanje, ki ga postavi nacionalno sodišče, če je očitno, da zahtevana razlaga prava Unije nima nikakršne zveze z dejanskim stanjem ali predmetom spora o glavni stvari in če gre za hipotetičen problem.¹⁶ Ker v postopku v glavni stvari ne gre za sodbo, izdano v kazenskem postopku, predloženo vprašanje ni dopustno v delu, v katerem je njegov namen pojasniti skladnost romunskega zakona o kazenskem postopku s pravom Unije.

14 — Kot je navedeno v odlomku iz pisnih stališč Romunije, ki jim D. C. Târşia ni oporekal, je 13. junija 2008 vložil izreden predlog za razveljavitev civilne sodbe št. 401/2008, vendar ga je 24. septembra 2008 umaknil.

15 — Nacionalno sodišče se sklicuje tudi na člena 17 (o lastninski pravici) in 21 (o prepovedi diskriminacije) Listine. Te določbe se le bežno dotikajo spornih vprašanj v smislu, da se zdi, da je davčna terjatev, ki se nanaša na vračilo neupravičeno pobranih dajatev, v romunskem pravu v skladu s členom 21(1) in (4) zakonika o davčnem postopku lastninska pravica in da se nezakonitost dajatve za onesnaževanje nanaša na diskriminacijo v zvezi z uvoženimi rabljenimi avtomobili. Vendar ti določbi pri pravni analizi te zadeve nista v pomoč in ju ne nameravam obravnavati.

16 — Sodba Érsekcsanádi Mezőgazdasági (C-56/13, EU:C:2014:352, točka 36 in navedena sodna praksa).

V – Analiza

A – Sodna praksa Sodišča v zvezi z *res judicata*

20. Pravo Unije nacionalnega sodišča ne obvezuje, da ne uporabi nacionalnih postopkovnih pravil, po katerih odločba postane pravnomočna, čeprav bi se s tako neuporabo lahko odpravila kršitev prava Unije, ki jo povzroči zadevna odločba.¹⁷ Tako je tožecim strankam s pravom Unije preprečeno, da bi se sklicevale na sodbo Sodišča, izdano po poteku prekluzivnega roka v državi članici, da bi lahko popravile napačno odločbo, ki bi jo bilo mogoče izpodbijati v primernem roku. Na podlagi prava Unije *res judicata* ščiti napačno odločbo.¹⁸

21. Vendar se položaj spremeni, če je z normo *prava države članice* predvidena izjema od načela *res judicata*. Če je tako, jo mora biti mogoče uporabiti za odločbe, ki se nanašajo na pravo Unije in ki so enake zahtevkom, ki so povsem notranji, za katere se uporablja izjema. Dalje, izjema od *res judicata* v državi članici ne sme biti urejena tako, da bi v praksi onemogočala ali znatno otežila izvajanje pravic, ki jih podeljuje pravni red Unije.¹⁹

22. Tako je na primer Sodišče razsodilo, da lahko za izjeme od *res judicata* na podlagi prava držav članic veljajo razumni prekluzivni tožbeni roki v interesu pravne varnosti. Vendar taki roki v praksi pravzaprav ne onemogočajo ali znatno otežujejo uveljavljanja pravic, ki jih podeljuje pravni red Unije.²⁰

23. Nasprotno pa je treba povedati, da je Sodišče, če spor ni zadeval nacionalne izjeme od *res judicata*, na katero se sklicuje tožeča stranka za uveljavljanje pravic iz prava Unije, za kar gre v postopku v glavni stvari, ampak tožbeni razlog širše razlage pravil države članice glede *res judicata* za varstvo nacionalnih sodb, ki so morda neskladne s pravom Unije, dalo prednost primarnosti prava Unije nad *res judicata*.²¹

24. Pred nadaljevanjem opozarjam še na dve drugi temeljni sodbi, namreč Kühne & Heitz (C-453/00, EU:C:2004:17) in Köbler (C-224/01, EU:C:2003:513). Zadeva Kühne & Heitz se je nanašala na pogoje, pod katerimi je upravni organ dolžan ponovno preveriti eno svojih pravnomočnih odločb, ki je v nasprotju s poznejšo sodbo Sodišča. Zadeva Kühne & Heitz se je torej nanašala na nižjo stopnjo odločanja, kot je sporna v postopku v glavni stvari, in je zadevala natančneje vprašanje, ali mora nizozemski davčni organ odobriti revizijo pravnomočne davčne upravne odločbe zaradi poznejše sodbe Sodišča. Poleg tega jo je mogoče razlikovati od obravnavane zahteve iz razlogov, ki so podobni tistim, ki jih je Sodišče navedlo v zadevi Kapferer.²²

17 — Sodba Kapferer (EU:C:2006:178, točka 21). To pravilo je tesno povezano z obveznostjo tožečih strank, ki želijo uveljavljati pravice iz prava Unije, da spoštujejo razumne roke za vložitev tožbe, določene s pravom držav članic. Povedano drugače dejstvo, da je Sodišče morda razsodilo, da je prišlo do kršitve prava Unije, v splošnem ne vpliva na začetek prekluzivnega roka. To obveznost je mogoče spregledati le, če je kršitelj tožeči stranki skušal preprečiti pravočasno vložitev tožbe. Glej sodbo Iala in drugi (C-452/09, EU:C:2011:323, točke 17, 18, 21 in 22 in navedena sodna praksa).

18 — Podobno glej sklepne predloge generalnega pravobranilca L. A. Geelhoeda v zadevi Lucchini (C-119/05, EU:C:2006:576, točka 46).

19 — Sodbi Kapferer (C-234/04, EU:C:2006:178, točka 22 in navedena sodna praksa) in Impresa Pizzarotti (C-213/13, EU:C:2014:2067, točka 62).

20 — Sodba Kempter (C-2/06, EU:C:2008:78, točki 58 in 59). Podobno glej sodbi Eco Swiss (C-126/97, EU:C:1999:269) in Asturcom Telecomunicaciones (C-40/08, EU:C:2009:615).

21 — Glej sodbe Impresa Pizzarotti (C-213/13, EU:C:2014:2067), Fallimento Olimpiclub (C-2/08, EU:C:2009:506) in Lucchini (C-119/05, EU:C:2007:434). Tako je na primer Sodišče v točki 62 sodbe Lucchini razsodilo, da je „[p]resoja združljivosti ukrepov pomoči ali sistema pomoči s skupnim trgov [...] v izključni pristojnosti Komisije, ki deluje pod nadzorom sodišč Skupnosti. Zaradi načela primarnosti prava Skupnosti to pravilo velja v notranjem pravem redu.“ Sodišče je v točki 61 sodbe Impresa Pizzarotti ugotovilo, da je šlo v zadevi „[...] Lucchini [za] popolnoma [poseben položaj], ki je zadeval načela o razdelitvi pristojnosti med državami članicami in Evropsko unijo na področju državnih pomoči“.

22 — Sodišče je v zadevi Kapferer (C-234/04, EU:C:2006:178, točka 23) navedlo, da je „[o]b predpostavki, da je načela, ki so bila razdeljena v [sodbi Kühne & Heitz], mogoče prenesti v okvir, ki se tako kot v postopku v glavni stvari nanaša na pravnomočno sodno odločbo, [...] treba namreč opozoriti, da ista sodba na podlagi člena 10 ES obveznost zadevnega organa, da ponovno preuči dokončno odločbo, če se zdi, da je bilo z njenim sprejetjem kršeno pravo Skupnosti, med drugim pogojuje s tem, da je navedeni organ po nacionalnem pravu pristojen za razveljavitev te odločbe (glej točki 26 in 28 navedene sodbe). V obravnavanem primeru zadostuje poudariti, da iz predložitvene odločbe izhaja, da zgoraj omenjeni pogoj ni izpolnjen.“

25. Sodba Köbler se je nanašala na obveznost držav članic za povračilo škode, ki jo je povzročilo najvišje sodišče v nacionalni pravosodni hierarhiji, v tem primeru avstrijski, ker je bila zadevna odločba neskladna s pravom Unije. Zadeva Köbler se torej nanaša le na položaj, ki lahko nastane *po* postopku v glavni stvari; torej na morebitno odškodninsko tožbo tožeče stranke proti Romuniji, če se izkaže, da vračilo dajatve za onesnaževanje ni mogoče.²³

26. Kot je razvidno iz gornje analize, ne obstaja predhodna sodba Sodišča, ki se nanaša na enak položaj, kot je položaj D. C. Târşie. Čeprav je treba pravna vprašanja, ki se pojavljajo v postopku v glavni stvari, rešiti ob upoštevanju ustaljene sodne prakse o *res judicata*, pa jih je treba obravnavati zlasti glede na načela prava Unije, ki se nanašajo na pravico do učinkovitega pravnega sredstva. Zdaj bom obravnaval ta vprašanja.

B – Presoja skladnosti izpodbijanih nacionalnih pravil s pravom Unije

1. Ali je z romunskim procesnim pravom omogočeno učinkovito sodno varstvo spornih pravic prava Unije

27. Opozarjam, da v obravnavani zadevi romunsko pravo omogoča razveljavitev pravnomočnih sodb, ki se zdijo na podlagi poznejše sodne prakse Sodišča neskladne s pravom Unije. Vendar to velja za sodne odločbe, izdane v upravnem sporu. Ni ga mogoče uporabiti za razveljavitev sodb, izdanih v civilnem postopku. Tako je kljub temu, da je z romunskim pravom določeno, da je mogoče razveljaviti tudi civilne sodbe, za katere se zaradi (poznejše) odločitve romunskega ustavnega sodišča naknadno ugotovi, da je z njimi kršeno romunsko ustavno pravo.

28. Na začetku se je treba zavedati zunanjih meja dolžnosti lojalnega sodelovanja iz člena 4(3) PEU, ki zavezuje države članice in tudi njihova sodišča. Z njo se od njih zahteva, da „sprejemajo vse splošne ali posebne ukrepe, potrebne za zagotovitev izpolnjevanja obveznosti, ki izhajajo iz Pogodb“, in da „se vzdržijo vseh ukrepov, ki bi lahko ogrozili uresničevanje ciljev Unije“. To obveznost je treba razlagati v povezavi s členom 19(1), drugi pododstavek, PEU. V njem je navedeno, da „[d]ržave članice vzpostavijo pravna sredstva, potrebna za zagotovitev učinkovitega pravnega varstva na področjih, ki jih ureja pravo Unije“.

29. Sodišče je razsodilo, da „[g]lede pravnih sredstev, ki jih morajo predvideti države članice, pa namen Pogodbe DEU in člena 19 PEU ni bil [...] ustvariti druga pravna sredstva za zagotavljanje spoštovanja prava Unije pred nacionalnimi sodišči od tistih, ki jih določa nacionalno pravo“.²⁴ Sodišče je dodalo, da bi bilo drugače „lahko le, če bi bilo iz *sistematike* zadevnega nacionalnega pravnega reda razvidno, da ni nobenega pravnega sredstva, ki bi lahko, čeprav posredno zagotovilo spoštovanje pravic, ki jih imajo posamezniki na podlagi prava Unije, ali pa če bi pravni subjekti lahko dostopali do sodišča le, če bi morali kršiti pravo“ (moj poudarek).²⁵

30. Pravica do učinkovitega pravnega sredstva je poleg tega s členom 47(1) Listine zagotovljena vsakomur, čigar pravice, zagotovljene s pravom Unije, so kršene. Nedvomno so romunski organi izvajali pravo Unije v smislu člena 51(1) Listine, ko so zavrnilo vračilo dela posebne dajatve na vozila, ki je ustrezal dajatvi za onesnaževanje, in pri tem kršili člen 110 PDEU. Zahtevana vsebinska povezava

23 — Tu je koristno omeniti dva primera finske sodne prakse. Vrhovno upravno sodišče je leta 2013 razsodilo, da tožba za vračilo DDV, pobranega od dajatev na motorna vozila, v nasprotju z razlago Sodišča v zadevi Komisija/Finska (C-10/08, EU:C:2009:171) ni mogoče vložiti po poteku petletnega roka, ki se uporablja na splošno v davčnih zadevah (glej KHO 2013:199). Nasprotno pa je vrhovno sodišče štelo, da taka obdavčitev v skladu z sodno prakso Sodišča iz zadeve Francovich vzpostavlja odgovornost države za nastalo škodo. (Glej KKO 2013:58).

24 — Sodba Inuit Tapiriit Kanatami in drugi/Parlament in Svet (C-583/11 P, EU:C:2013:625, točka 103), ki navaja sodbo Unibet (C-432/05, EU:C:2007:163, točka 40).

25 — Sodba Inuit Tapiriit Kanatami in drugi/Parlament in Svet (C-583/11 P, EU:C:2013:625, točka 104).

med izpodbijanimi ukrepi držav članic in materialnimi določbami prava Unije²⁶ nedvomno obstaja, če država članica pobere dajatev ter pri tem krši primarno in sekundarno pravo Unije. S sodno prakso Sodišča je tudi potrjeno, da kadar posameznik zahteva pravno varstvo zaradi poprave kršitve prava Unije, ki zadeva kršitev držav članic pri izvrševanju tega prava, zahteve iz člena 47 Listine zavezujejo sodišča države članice.²⁷

31. Opozarjam, da če ni pravil o vračilu nepravilno pobranih nacionalnih dajatev, mora domači pravni sistem vsake države članice v skladu z načelom njihove procesne avtonomije določiti pristojna sodišča in postopkovna pravila o pravnih sredstvih, ki zagotavljajo varstvo pravic, ki jih posameznikom daje pravo Unije. Vendar so države članice odgovorne za to, da vsekakor zagotovijo učinkovito varstvo teh pravic. Postopkovna pravila o pravnih sredstvih, ki zagotavljajo varstvo pravic, ki jih posameznikom daje pravo Unije, tako ne smejo biti oblikovana tako, da bi v praksi onemogočala ali znatno otežila izvajanje pravic, ki jih podeljuje pravni red Unije.²⁸

32. V zvezi s tem je z romunsko zakonodajo, natančneje z zakonikom o davčnem postopku določen dostop do upravnih in davčnih sodišč ali upravnih in davčnih senatov pritožbenih sodišč²⁹ v položajih, ko se izpodbijajo odločbe davčnih organov, vključno z zahtevki za vračilo nezakonito pobranih dajatev.³⁰ Zdi se, da se te možnosti poprave škode uporabljajo tudi v položajih, ko se davčne odločbe izpodbijajo s sklicevanjem na pravice iz prava Unije. Tako je z romunsko zakonodajo na prvi pogled zagotovljeno učinkovito pravno varstvo teh pravic.

33. Poleg tega člen 21(2) zakona št. 544/2004 o upravnem postopku omogoča razveljavitev pravnomočnih odločb organov v upravnem sporu, če se zaradi poznejše sodbe Sodišča zdi, da so neskladne s pravom Unije. Ob upoštevanju zgoraj navedene sodne prakse Sodišča o konkretnem vprašanju *res judicata* je to več, kot je zahtevano s pravom Unije.³¹

2. Vprašanja prava Unije, ki izhajajo iz nezadostne jasnosti upoštevnega romunskega procesnega prava

34. Vendar morajo biti, kot sem že navedel, *vsaj* nacionalna postopkovna pravila, ki so upoštevana za uveljavljanje prava Unije, vključno z izjemami od *res judicata*, skladna s pravico do učinkovitega pravnega sredstva ter z načeloma učinkovitosti in enakovrednosti. V obravnavani zadevi se težava pojavi v zvezi z nezadostno jasnostjo romunskega procesnega prava v času, ko je D. C. Târşia pred civilnim sodiščem prvič vložil tožbo za vračilo posebne dajatve na motorna vozila, plačane v juniju 2007.³²

35. Menim, da je mogoče trditi, da nezadostna jasnost v romunskem procesnem pravu ni skladna s členom 47 Listine, pri čemer se zahteve prava Unije nanašajo na pravno varnost, in je lahko povzročila, da je bilo vračilo dajatve za onesnaževanje na vozila, neskladne s pravom Unije, v praksi nemogoče ali pretežno uveljaviti.

36. Spomniti je treba, da je sodno odločbo, ki preprečuje vračilo dajatve za onesnaževanje in ki je bila izdana pred sodbo Sodišča v zadevi Tatu (C-402/09, EU:C:2011:219), izdalo civilno pritožbeno sodišče (Tribunalul Sibiu) v civilnem postopku na podlagi pritožbe Romunije zoper civilno sodbo, ki jo je na prvi stopnji izdalo Judecătoria Sibiu. Postopek v glavni stvari je prav tako potekal pri istem civilnem pritožbenem sodišču, namreč Tribunalul Sibiu.

26 — Sodba Åkerberg Fransson (C-617/10, EU:C:2013:105, točka 24).

27 — Sodba DEB (C-279/09, EU:C:2010:811).

28 — Sodba Test Claimants in the Franked Investment Income Group Litigation (C-362/12, EU:C:2013:834, točki 31 in 32).

29 — Razdelitev pristojnosti med upravnimi in davčnimi sodišči ter upravnimi in davčnimi senati pritožbenih sodišč je določena v členu 10 zakona št. 544/2004 o upravnem postopku.

30 — Členi 21(4), 113, 175 in 188 zakonika o davčnem postopku.

31 — Glej točko 20.

32 — V spisu ni naveden datum začetka postopka.

37. Komisija v pisnih stališčih opozarja, da so se take tožbe v Romuniji vlagale pred upravnimi in civilnimi sodišči. Glede na to je presenetljivo, da je romunska vlada na obravnavi trdila, da *civilna sodišča nikakor nimajo pristojnosti za obravnavo takih zadev* in da ima civilno sodišče, pri katerem je vložena taka tožba, možnost oziroma celo dolžnost, da po uradni dolžnosti sproži spor o pristojnosti.

38. Tako zagotovo obstaja precejšnja zmeda glede tega, kateri je pravi sodni postopek, ki se uporablja za vračilo sporne dajatve v tej zadevi.³³ Ne glede na to, kateri postopek je zdaj pravilen, ostaja dejstvo, da je pravnomočna (romunska) civilna sodba (odločba št. 401/2008, ki jo je izdalo Tribunalul Sibiu), s katero je bilo zavrnjeno vračilo dela posebne dajatve na motorna vozila, ki je ustrezal dajatvi za onesnaževanje, *res judicata*. To je povzročilo pravni problem, ki ga je treba obravnavati.

39. Zato je mogoče dvomiti o tem, katera romunska sodišča so (ali so bila) v upoštevnem času pristojna za obravnavo zahtevkov za vračilo nezakonito pobrane dajatve za onesnaževanje za vozila. Skleпам, da romunsko pravo glede tega ni jasno. V tem je težava, zlasti glede na člen 47 Listine.

3. Člen 47 Listine in pravica do učinkovitega pravnega sredstva

40. Člen 47(1) Listine določa, da ima vsakdo, čigar pravice in svoboščine, zagotovljene s pravom Unije, so kršene, pravico do učinkovitega pravnega sredstva pred sodiščem v skladu s pogoji, določenimi v tem členu.³⁴ V skladu s pojasnili k členu 47 temelji prvi odstavek, v katerem je določena pravica do učinkovitega pravnega sredstva, na varstvu, ki je zagotovljeno s členom 13 Evropske konvencije o varstvu človekovih pravic (EKČP), a ga presega.³⁵ Dalje ugotavljam, da sta v skladu s členom 52(3) Listine – v obsegu, v katerem v njem vsebovane pravice ustrezajo tistim, zagotovljenim z EKČP – pomen in obseg teh pravic enaka kot pri pravicah, določenih v EKČP, čeprav Uniji ni preperečeno, da zagotovi širše varstvo.

41. V skladu s sodno prakso Evropskega sodišča za človekove pravice v zvezi s členom 6(1) EKČP morajo biti sistemi sodnega nadzora „dovolj koherentni in jasni“, da zagotovijo „izvedljivo in učinkovito pravico do dostopa“ do sodišča.³⁶ Če so pravila „tako zapletena“, da povzročijo „pravno negotovost“, gre za kršitev člena 6(1).³⁷ Sodišče za človekove pravice je prav tako razsodilo, da morajo biti pravna sredstva „dovolj opremljena z zagotovili, da se preprečijo nesporazumi glede postopkov za uveljavljanje pravnih sredstev, ki so na voljo“.³⁸ Dalje, nerazumna sestava procesne zahteve lahko pomeni kršitev pravice do dostopa do Sodišča.³⁹ Evropsko sodišče za človekove pravice je pred kratkim ponovilo, da „bi morale oblasti predvidljivo in konsistentno spoštovati in uporabljati notranjo zakonodajo“ ter da „bi morali biti predpisani elementi dovolj razdelani in v praksi pregledni, da se zagotovita pravna in postopkovna varnost“.⁴⁰ Postopkovna pravila morajo služiti namenom pravne varnosti in učinkovitega izvajanja sodne oblasti. Ne smejo „pomeniti ovire, ki stranki preprečuje, da bi o njeni zadevi vsebinsko odločalo pristojno sodišče“.⁴¹

33 — D. C. Târşia je na obravnavi trdil, da je bila ta nejasnost odpravljena z odločbo št. 24/2011 romunskega vrhovnega kasacijskega sodišča, preden je sprožil drugi postopek, v katerem se je skliceval na izjemo od *res judicata*, toda šele po tem, ko je vložil prvo tožbo v zvezi s plačilom posebne dajatve za onesnaževanje.

34 — V členu 47 Listine je navedena posebna vrsta varstva, kot so zahteve, da odloča pravično, javno in v razumnem roku neodvisno in nepristransko z zakonom ustanovljeno sodišče, da so spoštovane pravice do obrambe in da je na voljo pravna pomoč.

35 — V pojasnilih je nadalje navedeno, da člen 47, drugi odstavek, v katerem je med drugim določena poštenost obravnavanja, ustreza členu 6(1) EKČP.

36 — De Geouffre de la Pradelle proti Franciji, 16. december 1992, točka 35, serija A, št. 253-B.

37 — Prav tam, točka 33. Glej tudi Maširević proti Srbiji, št. 30671/08, točka 48, 11. februar 2014.

38 — Bellet proti Franciji, 4. december 1995, točka 37, serija A, št. 333-B.

39 — Běleš in drugi proti Češki republiki, št. 47273/99, točki 50 in 51, ECHR 2002-IX. Omerović proti Hrvaški (št. 2), št. 229898, točka 39, 5. december 2013, v kateri je to sodišče opozorilo, da „lahko posebej stroga razlaga procesnega pravila pritožniku prepreči dostop do sodišča“.

40 — Maširević proti Srbiji, št. 30671/08, točka 50 in navedena sodna praksa, 11. februar 2014. Ta zadeva se nanaša na razlago, ki jo je podalo vrhovno sodišče glede postopkovnega pravila, ki je pomenilo pravno negotovost celo za pravnike. Glej zlasti točko 51.

41 — Omerović proti Hrvaški (št. 2), št. 22980/09, točka 39, 5. december 2013.

42. Dalje opozarjam, da je v skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča „[pravna varnost] splošno načelo prava Evropske unije, ki zahteva zlasti, da so predpisi z neugodnimi posledicami za posameznike jasni in natančni *in da je njihova uporaba za upravičence predvidljiva*“ (moj poudarek).⁴²

43. Po mojem mnenju in glede na navedeno kaže nezadostna jasnost glede pravilnega sodnega postopka, ki se uporablja za vračilo dajatev, pobranih v nasprotju s pravom Unije, na kršitev člena 47 Listine glede pravice do učinkovitega pravnega sredstva in dostopa do sodnega varstva. To velja toliko bolj, če lahko *odločba, ki jo izda absolutno nepristojno civilno sodišče, postane res judicata* v smislu, da bi preprečevala vložitev nadaljnjega pravnega sredstva za vračilo pred pristojnim civilnim ali upravnim sodiščem. Po mojem mnenju mora nacionalno predložitveno sodišče v obravnavani zadevi opraviti presojo romunskega procesnega prava kot celote glede učinkovitega sodnega varstva v zvezi z vračilom nepravilno plačane dajatve za onesnaževanje za motorna vozila.⁴³

4. Ali upoštevno romunsko procesno pravo v praksi onemogoča ali znatno otežuje vračilo dajatev za onesnaževanje

44. V skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča „je treba vsak primer, v katerem se zastavi vprašanje, ali neka nacionalna postopkovna določba onemogoča ali pretirano otežuje uresničevanje pravic, ki jih imajo pravni subjekti na podlagi pravnega reda Unije, preizkusiti ob upoštevanju položaja te določbe v celotnem postopku ter poteka postopka in njegovih posebnosti pred različnimi nacionalnimi organi. V zvezi s tem je treba upoštevati načela, na katerih temelji nacionalni sodni sistem, kot so varstvo pravice do obrambe, načelo pravne varnosti in pravilen potek postopka“.⁴⁴

45. Tu je treba najprej opozoriti, da se zdi, da nacionalno sodišče in vse stranke, ki so predstavile stališča, menijo, da člena 21(2) zakona št. 554/2004 v civilnem postopku ni mogoče uporabiti. To se mi zdi logično, ker v romunskem procesnem pravu obstajajo jasne razlike med različnimi vrstami sodnih postopkov. V takem primeru tako določb, s katerimi je opredeljen obseg uporabe zakona št. 554/2004, ne bi bilo mogoče razlagati na način, ki bi omogočil, da ga uporabljajo civilna sodišča v sporih, ki so *ratione materiae* upravne ali davčne narave. Če pa bi obstajala taka možnost, bi moralo nacionalno predložitveno sodišče razlagati upoštevne nacionalne določbe na način, katerega namen bi bil doseči skladnost s pravom Unije.⁴⁵

46. Nacionalno predložitveno sodišče mora presoditi, ali je zaradi spornih romunskih določb vračilo dajatev za onesnaževanje, ki je bila pobrana v nasprotju s pravom Unije, v praksi nemogoče ali čezmerno težko uveljaviti. Vendar zadošča ugotoviti, da ima zmeda glede tega, ali je treba za vračilo dajatev za onesnaževanje za vozila uporabiti civilna ali upravna pravna sredstva, tak učinek.

5. Načeli enakovrednosti in enakosti pred zakonom

47. D. C. Târşia trdi, da izključitev uporabe izjeme iz člena 21(2) zakona št. 554/2004 za *res judicata* v civilnih postopkih ne bi bila skladna z enakostjo pred zakonom, kot se kaže v členu 20 Listine, in načelom enakovrednosti.

48. Spoštovanje načela enakovrednosti pomeni, da zadevno nacionalno pravilo velja brez razlikovanja za pravna sredstva, ki temeljijo na *kršitvi prava Unije*, in za pravna sredstva, ki temeljijo na *kršitvi nacionalnega prava*, s podobnim predmetom in podlago.⁴⁶

42 — Sodba Akzo Nobel Chemicals in Akros Chemicals/Komisija (C-550/07 P, EU:C:2010:512, točka 100 in navedena sodna praksa).

43 — Kljub temu opozarjam, da je Sodišče v točki 60 sodbe DEB (C-279/09, EU:C:2010:811) razsodilo, da za načelo učinkovitega sodnega varstva veljajo razumne omejitve.

44 — Sodba Surgicare – Unidades de Saúde (C-662/13, EU:C:2015:89, točka 28 in navedena sodna praksa).

45 — Na primer sodba Impact (C-268/06, EU:C:2008:223, točka 54).

46 — Sodba Surgicare – Unidades de Saúde (C-662/13, EU:C:2015:89, točka 30).

49. Po mojem mnenju to pomeni, da pravo Unije v okviru načela enakovrednosti ne bi nasprotovalo temu, da bi bila z romunskim pravom dovoljena izjema od *res judicata* v upravnem sporu, ki se nanaša na pravo Unije, ne pa tudi v civilnem postopku z isto vsebino. Načelo enakovrednosti zahteva enako obravnavanje med primerljivimi zahtevki, ki temeljijo na nacionalnem pravu, in tistimi, ki temeljijo na pravu Unije, ne pa enakosti med različnimi oblikami postopka na podlagi nacionalnega prava.⁴⁷

50. Vsekakor je razumno, da za odstopanje od načela *res judicata* v primeru pravnomočnih civilnih, kazenskih in upravnih sodb obstajajo različni razlogi.⁴⁸ Učinek teh sodb je različen in prav tako so različni interesi pravne politike, ki se nanašajo na opredelitev izjem (če sploh kakšnih) od *res judicata*. Pri civilnih sodbah sta izjemno pomembni pravna varnost in stabilnost pravnih razmerij, ki so urejena s pravnomočno sodbo. Nasprotno pa pogoji za revizijo kazenske sodbe v interesu napačno obsojene osebe ne bi smeli biti prestrogi. V upravnem pravu je lahko z interesom varstva pravic posameznikov in načelom zakonitosti upravičeno prožnejše stališče do revizije pravnomočnih sodb kot pri civilnih sodbah.

51. Zato navedba D. C. Târşie, da omejitev izjeme na *res judicata* na upravni spor, ki se nanaša na pravo Unije, ni skladna z enakostjo pred pravom, ni utemeljena. Opozarjam, da lahko pride do neenakega obravnavanja pred zakonom le, če so upoštevni položaji primerljivi.⁴⁹ Pri razlogih za razveljavitev pravnomočnih civilnih in upravnih sodb ni tako. V položajih, v katerih je zaradi poznejše sodbe Sodišča nacionalna določba postala neskladna s pravom Unije, je lahko razveljavitev pravnomočne odločbe upravnega prava v škodo države članice upravičena, razveljavitev pravnomočne civilne sodbe v škodo zasebnega pravnega razmerja med posameznikoma pa je lahko neprimerna iz razlogov pravne varnosti. Zato zakonodajna rešitev, veljavna v Romuniji, ki daje to možnost v upravnem sporu in jo izključuje v civilnem, kot taka ni v nasprotju z načelom enakosti pred zakonom.

52. Vendar je enakost pred zakonom drugo pravno pravilo kot načelo enakovrednosti. Kot je opozorjeno v pisnih stališčih Komisije, če je z romunskim pravom predvidena izjema od *res judicata* tudi v zvezi s poznejšo sodno prakso ustavnega sodišča, s katero se izpodbija pravilnost prejšnjih sodnih odločb (in preseže vsa domača sodišča),⁵⁰ se z načelom enakovrednosti verjetno zahteva, da velja enako tudi za odločbe Sodišča, ki se nanašajo na pravo Unije.⁵¹

53. Čeprav priznam, da se lahko s tem razprava oddalji od obsega vprašanja za predhodno odločanje,⁵² menim, da ni skladno z načelom enakovrednosti, če lahko poznejša odločba nacionalnega ustavnega sodišča vodi do revizije prejšnje pravnomočne civilne sodbe in tako omogoči vračilo nepravilno pobrane dajatve, sodba Sodišča pa ne. V takem položaju bi pravice iz nacionalne ustave uživale večje varstvo od pravic iz prava Unije in bi tako slednje ne uživale varstva, ki je enakovredno tistemu, ki ga uživajo pravice, ki temeljijo na isti kategoriji nacionalnega prava. Podobna asimetrija prevlada na podlagi člena 322(9) romunskega zakonika o civilnem postopku glede učinkov sodb Evropskega sodišča za človekove pravice v primerjavi z učinki sodb Sodišča.

47 — Sodba ÖBB Personenverkehr (C-417/13, EU:C:2015:38, točka 74).

48 — Glede na vire, ki so na voljo, se zdi, da večina nacionalnih pravnih redov v Uniji nima enakih razlogov za izjeme od *res judicata* v civilnih in kazenskih postopkih ter upravnih sporih.

49 — Opozarjam, da načelo enakega obravnavanja, katerega temeljna narava je potrjena v členu 20 Listine, ne zahteva le, da se primerljivi položaji ne obravnavajo različno, ampak tudi, da se različni položaji ne obravnavajo enako, razen če je tako obravnavanje objektivno utemeljeno. Glej sodbo Chatzi (C-149/10, EU:C:2010:534, točki 63 in 64 in navedena sodna praksa).

50 — Opozarjam, da tak rezultat izhaja iz člena 322(10) zakonika o civilnem postopku, ki se na podlagi člena 21(1) zakona št. 554/2004 uporablja tudi v upravnem sporu.

51 — Komisija se tu sklicuje na sodbo Weber's Wine World Handels-GmbH in drugi (C-147/01, EU:C:2003:533).

52 — Opozarjam, da lahko Sodišče v skladu z ustaljeno sodno prakso pri odgovoru na vprašanja za predhodno odločanje upošteva vse upoštevne določbe prava Unije, čeprav jih nacionalno predložitevno sodišče ni omenilo. Glej na primer sodbo Efir (C-19/12, EU:C:2013:148, točka 27).

VI – Predlog

54. Glede na gornjo analizo predlagam, naj se na vprašanje, ki ga je predložilo Tribunalul Sibiu, odgovori:

Člen 47 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah in načelo učinkovitosti, določeno v sodni praksi Sodišča, ne nasprotujeta nacionalnim pravilom, v skladu s katerimi je mogoče v primeru kršitve načela primarnosti prava Evropske unije predlagati revizijo nacionalnih sodnih odločb v okviru upravnega spora, ni pa mogoče na isti podlagi predlagati revizije nacionalnih sodnih odločb, izdanih v civilnem postopku. To velja pod pogojem, da je dovolj jasno, kateri je pravilni postopek za odpravo zadevne kršitve prava Unije, in da pravnomočna sodba sodišča, ki bi moralo po uradni dolžnosti ugotoviti svojo nepristojnost, ne more preprečiti uporabe pravnih sredstev pri pristojnem sodišču.

Načelo enakovrednosti nasprotuje nacionalnim pravilom, v skladu s katerimi je mogoče predlagati revizijo nacionalnih sodnih odločb, izdanih v civilnem postopku, zaradi poznejše sodbe nacionalnega ustavnega sodišča ali Evropskega sodišča za človekove pravice, ne dovoljujejo pa tega zaradi poznejše sodbe Sodišča Evropske unije.